

Верховний
Суд

ЦИФРОВА ТРАНСФОРМАЦІЯ СУДОЧИНСТВА: МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД ТА ВИСНОВКИ ДЛЯ УКРАЇНИ

Наталія Блажівська

суддя Верховного Суду,
доктор юридичних наук

«Майбутнє вже тут, просто його нерівномірно розподілено»

Вільям Гібсон

Електронний
Суд

Дія

Сучасні світові тенденції здійснення судочинства

Онлайн-суди

дозволяють проводити всі судові процеси в режимі онлайн, вирішувати справи без участі будь-кого в фізичних судах і розвивати розширені функції для покращення доступу до правосуддя.

ODR

значною мірою замінює людських посередників, арбітрів і суддів програмним забезпеченням і алгоритмами

майбутнє

Сучасні світові тенденції здійснення судочинства

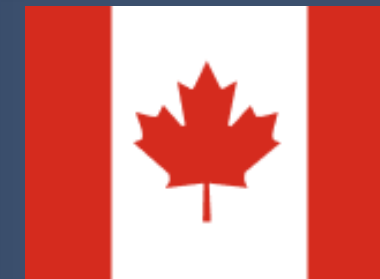
Штучний інтелект

термін вперше з'явився в 1955 році в назві запропонованого проєкту Джона Маккарті спільно з Дартмутським коледжем Університету Нью-Гемпшира в Сполучених Штатах Америки, як натяк на науку та інженерія створення інтелектуальних машин . У наш час концепція штучного інтелекту має на меті за допомогою програмного забезпечення виконати те, що може зробити людина, але швидше. Таким чином, за допомогою нього розробляються алгоритми та методології, які ґрунтуються на тому, як людський мозок вирішує проблеми, щоб дозволити комп'ютеру, як і людському інтелекту, здобувати та зберігати знання, які дозволяють йому реагувати на нові ситуації.

Civil Resolution Tribunal

Функціонує в Канадській провінції Британська Колумбія.

Перший онлайн трибунал і чи не єдина ODR система у світі,
яка повністю інтегрована в судову систему.

Забезпечує вирішення справ незначної складності швидко і доступно.

HM Courts &
Tribunals Service

«Money Claim Online»

Зручний та безпечний спосіб подати або відповісти на позов в мережі Інтернет у Великобританії;

Вимоги: спосіб відновлення порушеного стягнення коштів у розмірі меншому, ніж як 100 000 фунтів стерлінгів; позов не може бути проти держави або дитини чи особи, яка перебуває під захистом.

Victor Project

допоміжний інструмент, який використовується Федеральним Верховним судом для швидкої та автоматизованої фільтрації повторюваних судових прецедентів

Athos System

використовується Вищим судом правосуддя для індексування юриспруденції.

eLitigation

Діє у формі електронного суду, за допомогою якого можна подавати справи, подавати та читати електронні документи, отримувати обслуговування та керувати справами. Послуги у цій системі можуть отримати лише певні державні установи та юридичні фірми, які отримали ліцензію від Регуляторного органу юридичних послуг.

ACDR

Система призначена для подання позовів: про дорожньо-транспортні пригоди, які не пов'язані з травмами, про тілесні ушкодження; про недбалість зокрема медичну. Сторони подають заявку та оновлюють інформацію про хід справи до суду електронною поштою протягом заданого періоду, а суд дає вказівки електронною поштою. Суддя проводить «паперові слухання» для розгляду поданих документів

онлайн судочинство

SUVAS

це нейронна система автоматизованого перекладу для перекладу юридичних документів з англійської мови на індійську та навпаки

SUPACE

допомагає судді знайти відповіді на відповідні питання по справі, що розглядається. Суддя може поставити запитання системі та отримати відповідь, не переглядаючи всі документи справи.

Xiao Zhi 3.0

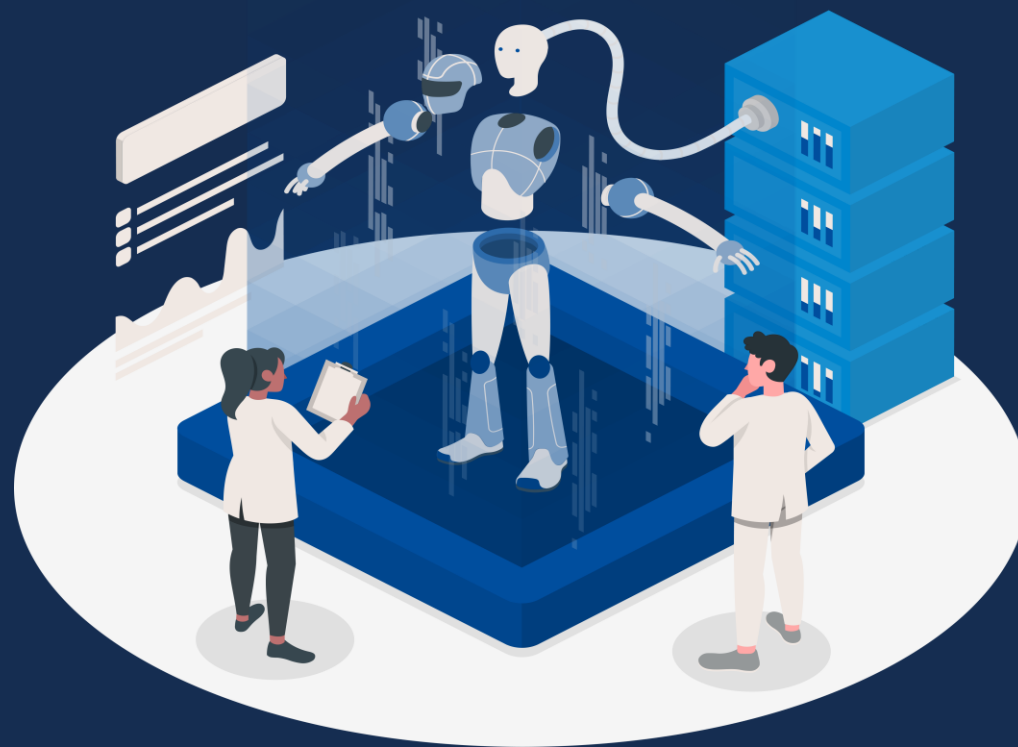

XiaoBaogong

спочатку виконувались нескладні завдання, а надалі - для запису свідчень з розпізнаванням голосу, аналізу матеріалів справ та перевірки інформації з баз даних у реальному часі.

система інтелектуального прогнозування рішень

КЕЙСИ, ПОВ'ЯЗАНІ З ВПРОВАДЖЕННЯМ ШІ В ПРАВОВОМУ АСПЕКТІ

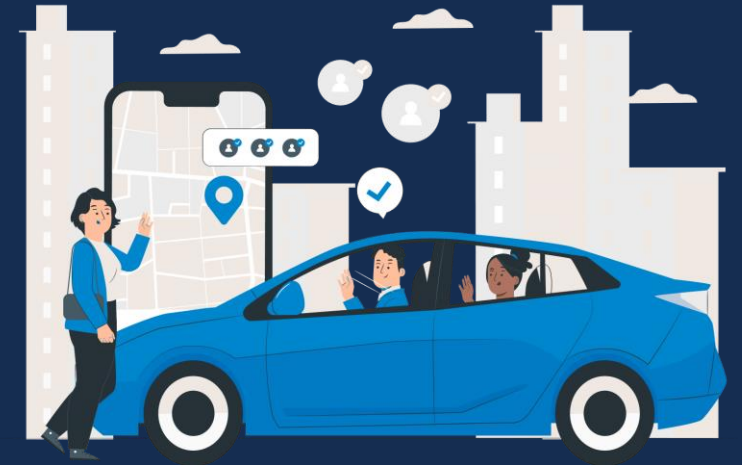
Негативний вплив на право на життя, свободу та безпеку людей Справа Tesla

У травні 2016 року автомобіль Tesla став першим відомим безпілотним автомобілем, який потрапив у смертельну аварію. Від зіткнення з причепом тягача 42-річний пасажир/водій загинув миттєво. Водій тягача не постраждав.

Згідно з поясненнями Tesla про аварію, система датчиків автомобіля на тлі яскравого весняного неба не змогла розрізнити велику білу 18-колісну вантажівку з причепом, що перетинала шосе.

Дорожній патруль Флориди встановив, що водій Tesla не був уважним і не вжив заходів. При цьому водій тягача під час повороту ліворуч не надав перевагу в русі.

Хто несе відповідальність за заподіяну шкоду: виробник, системний програміст чи інженер програмного забезпечення, водій/пасажир чи страховики?

Справа щодо дискримінації за кольором шкіри

У 2016 році 22-річний студент інженерного факультету з Нової Зеландії отримав фотографію в паспорті, яка була відхилена системами департаменту внутрішніх справ Нової Зеландії через те, що у нього нібито були закриті очі. Студент був азіатського походження і мав відкриті очі. Інструмент автоматичного розпізнавання фото визнав фото недійсним, і студент не зміг відновити свій паспорт. Пізніше він дуже люб'язно сказав пресі: «Без образ з мого боку, я завжди мав дуже маленькі очі, а технологія розпізнавання обличчя є відносно новою та нерозумною».

Справа SYRI: Групи громадянського суспільства проти Нідерландів (2020) (Окружний суд Гааги в Нідерландах)

Суд наказав негайно припинити роботу інструменту виявлення шахрайства з цифровими виплатами (SyRI), націленого на бідні райони Нідерландів. Це порушило статтю 8 Європейської конвенції з прав людини. У своєму рішенні суд висловив стурбованість значним впливом «показників ризику» на конфіденційність.

Законодавство SyRI містило недостатні гарантії проти вторгнення в приватне життя, включаючи серйозну непрозорість щодо його функціонування.

Суд постановив, що законодавство, яке регулює використання SyRI, порушує вищий закон і не відповідає статті 8 Європейської конвенції з прав людини, яка захищає право на повагу до приватного та сімейного життя, житла та листування.

Справа Гленна Роднгеца, дискримінаційне використання штучного інтелекту в правоохоронних органах і прогностичній поліцейській діяльності

Гленну Роднгецу, який заарештований у віці 16 років за участь у збройному пограбуванні автосалону, в результаті якого загинув один співробітник, через 25 років після засудження відмовлено в умовно-достроковому звільненні. Обґрунтуванням було те, що система штучного інтелекту під назвою COMPAS передбачила, що він має «високий ризик», і рада «дійшла висновку, що... передача під нагляд несумісна з добробутом суспільства».

Комісія з умовно-дострокового звільнення не знала, як розраховується оцінка ризику COMPAS, оскільки компанія, яка розробила систему, вважала свій алгоритм комерційною таємницею.

Шляхом перехресного порівняння з балами інших ув'язнених Роднгес з'ясував, що причиною його високого ризику був суб'єктивний особистий погляд тюремних охоронців, на яких могли вплинути расові упередження.

Справа Ed Bridges v South Wales Police (2020), розпізнавання обличчя в громадських місцях і право на приватність

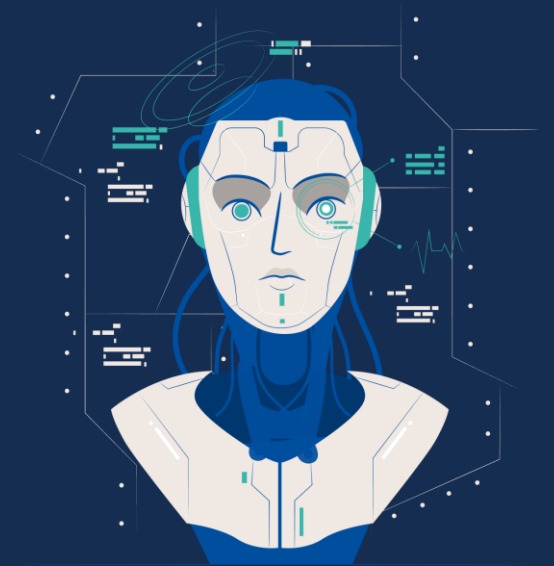
Суд встановив, що використання поліцією Південного Уельсу технології розпізнавання обличчя порушує права на конфіденційність, закони про захист даних і закони про рівність.

Суд постановив, що в законодавчій базі були «фундаментальні недоліки», і в результаті права Еда Бріджеса були порушені. Це означало, що поліція повинна була припинити використовувати розпізнавання обличчя на вулицях Великобританії.

Див також:

Brazil- Facial recognition and the right to privacy - IDEC v ViaQuatro (2021),

US - Facial Recognition and Privacy law - Flores et al v Motorola Solutions Inc. et al. (2020)

Facebook та недобросовісна комерційна практика

У 2021 році Consiglio di Stato (Державна рада) Італії погодилася з Autorita Garante della Concorrenza e del Mercato (Італійський орган з питань конкуренції) і Tribunale Amministrativo Regionale (Регіональний адміністративний трибунал) регіону Лаціо про застосування санкцій до Facebook за недобросовісну комерційну практику. Facebook був оштрафований на сім мільйонів євро за те, що ввів своїх користувачів в оману, не пояснивши їм своєчасно та належним чином під час активації їхніх облікових записів, що дані збиратимуться з комерційною метою.

Cass v. 1410088 Ontario Inc.

Вищий суд Онтаріо прокоментував використання штучного інтелекту для зменшення витрат на підготовку

Суд відхилив стягнення 900,00 доларів США за «юридичне дослідження» в тому числі прецедентів у справах, які доступні безкоштовно через відповідні правові бази;

адвокат отримав базові юридичні знання, якими ми всі володіємо. Отже, враховуючи весь базовий досвід і знання, необхідність «дослідження» якоюсь анонімною особою викликає сумніви.

Не було потреби в дослідженні сторонніх чи третіх осіб. Якби використовувалися джерела штучного інтелекту, безсумнівно, час підготовки адвоката був би значно скорочений.

Роберто Мата проти колумбійської авіакомпанії Avianca, позов розглядається в Південному окрузі Нью-Йорка (2023 рік)
(створення ChatGPT позовної заяви з посиланням на неіснуючі прецеденти)

A futuristic robot wearing a black judicial robe is seated at a desk in a courtroom. In the background, a monitor displays the text "JATHILL CANN".

один із адвокатів позивача в [заяві](#) вказав, що проконсультувався з ChatGPT, щоб доповнити юридичне дослідження, яке він проводив під час підготовки відповіді на клопотання відповідача;

Суддя в [ухвалі](#) вказав, що зазначені в цій заяві 6 справ є «фальшивими судовими рішеннями з фальшивими цитатами та фальшивими внутрішніми даними» та назвав це «безпрецедентною обставиною»;

Адвокат в судді під присягою вказав, що ChatGPT не лише надав юридичні джерела, але й запевнив його в надійності думок і цитат, які суд поставив під сумнів.

Суд наклав штраф на адвокатів та фірму в розмірі 5000 \$

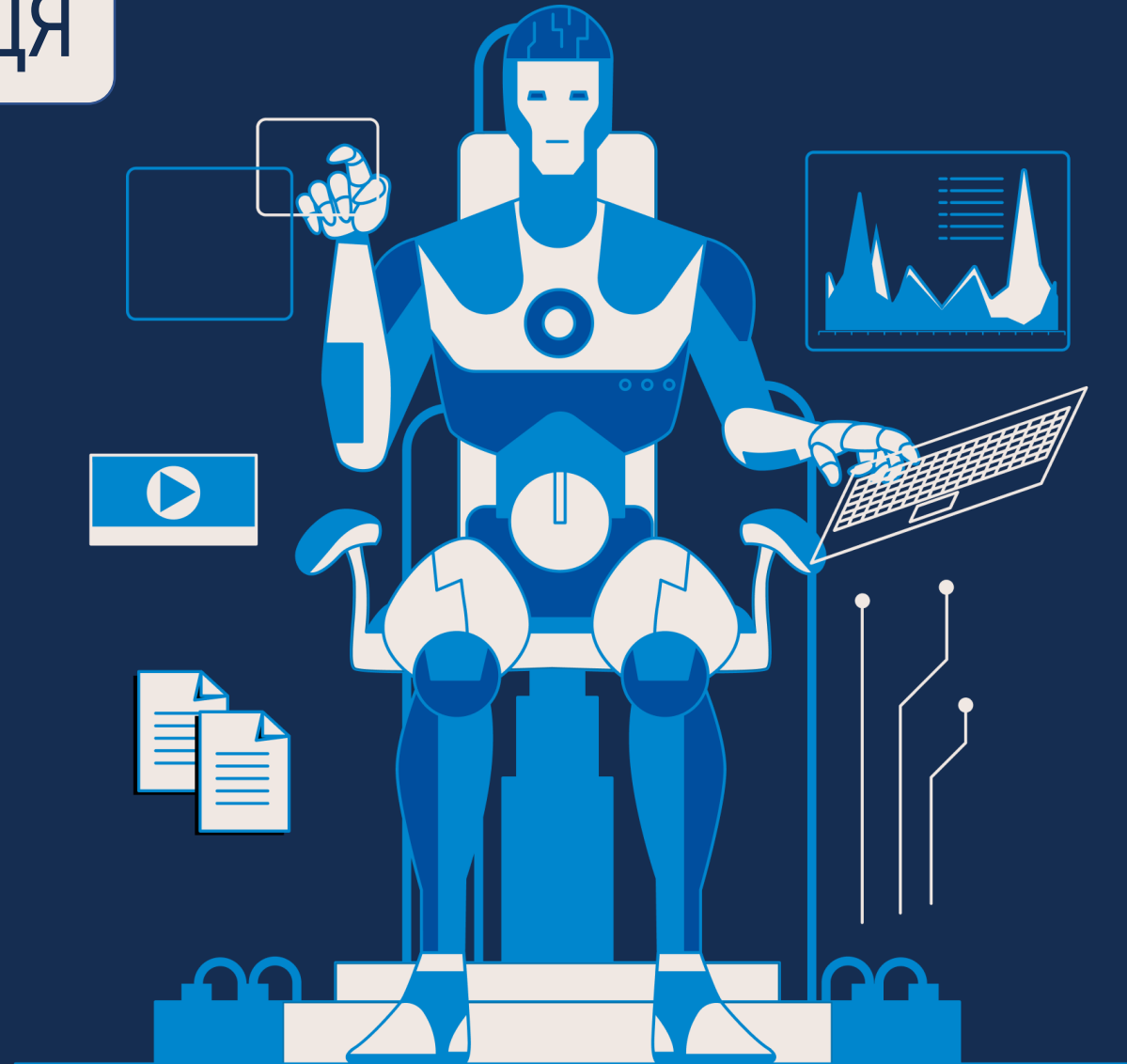
Наказ від 2 червня 2023 року судді Брентлі Старр з Окружного суду США Північного округу Техасу

Усі адвокати та учасники процесу, які постають перед Судом, повинні подати сертифікат, який засвідчує, що жодна частина будь-якої заяви не буде підготовлена генеративним штучним інтелектом (таким як ChatGPT, Harvey.AI або Google Bard) або що будь-яка інформація, розроблена генеративним штучним інтелектом, буде перевірятися на точність людиною за допомогою друкованих засобів інформації або традиційних правових баз даних.

ПЕРЕВАГИ ШІ ДЛЯ ПРАВОСУДДЯ

- Розширення доступу до правосуддя
- Зниження витрат на судовий розгляд
- Спрощення процесу
- Скорочення часу на розгляд справи
- Забезпечення єдності судової практики
- Допомога в оцінці доказів

ВИКЛИКИ

- Ризики дискримінації та упередженості
- Порушення конфіденційності (в тому числі шляхом витоку інформації)
- Масове стеження
- Цифровий розрив (не всі громадяни мають доступ до сучасних цифрових технологій)
- Збільшення безпідставних позовів
- Відсутність розсудливості та емпатії
- Неможливість демонстрації мотивації ухваленого рішення
- Високі затрати на впровадження цифрових систем, особливо із застосуванням ШІ, та їх функціонування

У 2021 році 193 державами-членами ЮНЕСКО було прийнято Рекомендацію ЮНЕСКО щодо етики штучного інтелекту

Керівні принципи:

пропорційність і відсутність шкоди, безпека, справедливість та відсутність дискримінації, сталість, право на конфіденційність та захист даних, людський контроль та рішучість, прозорість та здатність пояснювати, відповідальність та підзвітність, обізнаність та грамотність, а також - адаптивне управління та співпраця.

Керівні цінності:

повага, захист і заохочення прав людини та основних свобод і людської гідності, процвітання навколишнього середовища та екосистем, забезпечення різноманітності, інклюзивності та життя в мирних, справедливих і взаємопов'язаних суспільствах.

16 червня 2021 року Комітет міністрів Ради Європи видав рекомендації щодо механізмів онлайн-розв'язання суперечок (ОРС) як у цивільних, так і в адміністративних судах.

- Держави-члени повинні прагнути забезпечити довіру до ОРС і щоб воно не створювало перешкод для доступу до правосуддя;
- Процесуальні норми, які застосовуються до судових проваджень загалом, також повинні застосовуватися до судових проваджень за участю - ОРС, якщо тільки специфіка конкретного механізму ОРС не вимагає іншого;
- Сторони у провадженні, пов'язаному з використанням ОРС, мають ідентифікуватися за допомогою безпечних механізмів

Європейська комісія з питань ефективності правосуддя (СЕРЕЈ) офіційно прийняла п'ять основних принципів під назвою «Європейська етична хартія щодо використання штучного інтелекту в судових системах та їхньому середовищі» на Пленарному засіданні у Страсбурзі у грудні 2018 року.

- Повага до основних прав
- Відсутність дискримінації
- Якість і безпека
- Прозорість, неупередженість і справедливість
- Принцип «під контролем користувача», щоб гарантувати, що користувачі поінформовані та контролюють свій вибір.

9 грудня 2021 року Європейська Комісія з Ефективності Правосуддя (СЕРЕЈ) оприлюднила План дій СЕРЕЈ на 2022 - 2025 роки: «Цифровізація для кращого правосуддя».

- правосуддя, яке здійснює людина;
- адекватна підтримка суддів, прокурорів, їхніх команд та всіх інших професіоналів у сфері правосуддя для адаптації їхніх основних ролей до цифрового середовища;
- цифровізація правосуддя зробить правосуддя більш ефективним, але ніколи не повинна прагнути замінити суддю. Суддя має залишатися в центрі процесу.

Стаття 127 Конституції України

правосуддя здійснюють саме судді (уповноважені фізичні особи, призначені за спеціальною процедурою, передбаченою Конституцією та законами України).

Верховний
Суд

Дякую за увагу!